

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ การสรุปข้อค้นพบจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพื่อให้การริบทรัพย์สืบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ สัมฤทธิ์ผลและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่เพื่อความมั่นคงของชาติ

1. บทสรุป

ผลการศึกษาข้อค้นพบจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544 พบว่า

1) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราวโดยคำสั่งของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษและกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดฐานความผิดดังกล่าว หากศาลพิพากษายกฟ้องและคดีถึงที่สุดแล้ว

2) เมื่อมีการกระทำความผิดและต่อมาพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องและยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบเงินหรือบรรดาทรัพย์สินของจำเลยซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวตามมาตรา 22 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แม้จะปรากฏ

หลักฐานว่าจำเลยเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว หากคดีที่จำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ และกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดฐานความผิดดังกล่าวถึงที่สุด โดยศาลพิพากษายกฟ้อง ศาลฎีกาก็ยังคงวินิจฉัยว่าการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา 32 เช่นกัน

3) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง หลักกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด จะตีความขยายผลให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยมิได้ ดังนั้น หากคดีที่จำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษและกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิด ฐานความผิดดังกล่าว ในที่สุดศาลพิพากษายกฟ้อง ไม่ว่าจะด้วยเหตุพยานหลักฐานของโจทก์ไม่อาจรับฟังลงโทษจำเลยได้ หรือด้วยเหตุมีข้อสงสัยตามสมควรและต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นคุณแก่จำเลย การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยจะตีความขยายผลให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยว่าจะต้องพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุพยานหลักฐานของโจทก์ไม่พียงลงโทษจำเลยเท่านั้น การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยจึงจะสิ้นสุดลงหาได้ไม่

ในส่วนบทสัมภาษณ์ผู้พิพากษาในระดับศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาเกี่ยวกับข้อคิดเห็นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และหมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดฐานความผิดดังกล่าว นั้น ที่แสดงความคิดเห็น โดยเห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลฎีกาตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544 ในระดับศาลชั้นต้น 4 ท่าน ระดับศาลอุทธรณ์ 2 ท่าน ระดับศาลฎีกา 3 ท่าน และที่แสดงความคิดเห็น โดยไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลฎีกาตามคำพิพากษาศาล

ฎีกาที่ 9522/2544 ในระดับศาลชั้นต้น 1 ท่าน ระดับศาลอุทธรณ์ 3 ท่าน และระดับศาลฎีกา 2 ท่าน

2. ข้อเสนอแนะ

โดยเหตุที่การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นการริบทรัพย์สินตามบทพิเศษต่างจากการริบทรัพย์สินตามบททั่วไปซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และการริบทรัพย์สินตามบทเฉพาะซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 เพราะมีมาตรการพิเศษล้วงลึกไปริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งที่ทรัพย์สินดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องหรือถูกยึดเป็นของกลางในคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับกุมและต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดข้อหาหรือฐานความผิดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้นเพื่อให้มาตรการพิเศษดังกล่าวที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ตลอดจนเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ด้วยความเคารพต่อคำวินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544 ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับความเห็นของนักกฎหมายหลายท่านที่ว่าเจตนารมณ์ของการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ ก็เพื่อมุ่งจะกำจัดหรือตัดทอนมิให้บุคคลมีทุนในการดำเนินการค้ายาเสพติด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าบุคคลนั้น ๆ ถูกจับกุมเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อน และมีเงินหรือทรัพย์สินเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต แม้คดีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณายู่ที่ชั้นศาลชั้นต้นหรืออุทธรณ์แล้วก็ตาม แม้คดีถึงที่สุดโดยศาลพิพากษายกฟ้อง ศาลก็ชอบที่จะมีคำสั่งริบเงินหรือทรัพย์สิน ทั้งนี้กระบวนการริบทรัพย์สินดังกล่าวเป็นไปตามมาตรา 22,

27 และมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ

2) หลังจากมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9522/2544 วินิจฉัยวางบรรทัดฐานไว้ว่า หากฟังได้ว่าคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถึงที่สุด โดยศาลพิพากษายกฟ้อง การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยคำสั่งของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ ปราบกฏว่าศาลชั้นต้นและหรือศาลอุทธรณ์ยังมีความเห็นว่าจะริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ดังนั้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จึงยังคงมีคดีมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกาในประเด็นปัญหาเช่นเดียวกันนี้ว่าจะริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้หรือไม่ หากฟังได้ว่าคดีถึงที่สุดโดยศาลพิพากษายกฟ้อง แสดงว่าศาลล่างทั้งสองอันได้แก่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยังมีความเห็นด้วยความเคารพต่อศาลฎีกาว่าจะสั่งริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ดังนั้น เพื่อให้การวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างกว้างขวางและฟังความเห็นรอบด้านอันจะยังประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประเทศชาติ และเพื่อความมั่นคงของชาติ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการผลักดันให้นำปัญหาการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ เข้าสู่การประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ซึ่งเชื่อว่าหากมีการอภิปรายถึงเจตนารมณ์ของการมีบทบัญญัติให้ริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอย่างกว้างขวางแล้ว ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาน่าจะลงมติให้ริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แม้คดีจะยกฟ้อง

3) ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในมาตรา 29 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ด้วยเหตุที่มีปัญหาความไม่ชัดเจนของคำว่า “คดีมีมูล” ในวรรคหนึ่ง และคำว่า “ผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้อง” ในวรรคสอง ซึ่งความเห็นทางวิชาการเห็นว่าคำว่าคดีมีมูลเพียงแต่โจทก์มีพยานหลักฐานยืนยันว่าทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งริบนั้นเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 22 ประกอบมาตรา 27 วรรคหนึ่ง โดยเทียบเคียงได้กับหลักเกณฑ์การได้สวนมูลฟ้องในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167 ก็ถือได้ว่า

คดีมีมูลแล้ว ขณะเดียวกันควรระบุให้ชัดเจนว่าให้ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินที่
 เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้ว่าคดีดังกล่าวศาลจะพิพากษายกฟ้อง
 ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคหนึ่ง จากความเดิมว่า “บรรดา
 ทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 27 วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาล
 ไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
 ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอ
 คืบก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็นว่า “... ในส่วนนี้ควรแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เป็นว่า
 “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง นั้น
 ให้ศาลไต่สวน หากมีพยานหลักฐานยืนยันได้ว่าทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มานั้น
 เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 22 ประกอบมาตรา 27 วรรคหนึ่งให้ถือว่าทรัพย์สินดังกล่าว
 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน
 นั้น ไม่ว่าศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยว่ากระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เว้นแต่บุคคล
 ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องขอคืบก่อนคดีถึงที่สุดและแสดงให้ศาลเห็น
 ว่า...”

ส่วนคำว่า “ผู้เกี่ยวข้อง หรือเคยเกี่ยวข้อง” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29
 วรรคสองนั้นมีความเห็นทางวิชาการว่า ผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้อง อาจเป็นตัวผู้ต้องหา
 ว่ากระทำความผิดหรือมิใช่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดก็ได้ หากเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำ
 ความผิด เมื่อถูกฟ้องยังศาล แม้คดีที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้ถึงที่สุดโดยศาล
 พิพากษายกฟ้อง ก็ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำ
 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสอง
 จากความเดิมว่า “... ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้อง หรือ
 เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน...” ในส่วนนี้ควรแก้ไข
 เพิ่มเติมใหม่เป็นว่า “... ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้อง
 หรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ไม่ว่าศาลจะพิพากษา
 ว่ากระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่...”

4) หากผู้สนใจได้ศึกษาผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาในครั้งนี้อแล้ว ประสงค์จะศึกษาในครั้งต่อไป สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมโดยต่อยอดจากผล การศึกษาในครั้งนี้อย่างไรถึงเหตุผลในการบัญญัติบทบัญญัติเรื่องการริบ- ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในพระราชบัญญัติ- มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ จากสำนักงาน- คณะกรรมการกฤษฎีกา